श्रीमद्भगवद्गीता अध्याय १०

ॐ श्रीपरमात्मने नमः

अथ दशमोऽध्यायः

श्रीभगवानुवाच

भूय एव महाबाहो, शृणु मे परमंव् वचहा ।
यत्-तेऽहम् प्री-यमाणाय, व-क्-क्ष्-यामि हितकाम्-यया ।। १०-१ ।।

न मे विदुस् सुरगणाह्, प्रभवन् न महर्षयहा ।
अहमादिर्-हि देवानाम्, महर्षीणाम् च सर्वशहा ।। १०-२ ।।

यो मामज-मनादिम् च, वेत्-ति लोकमहेश्वरम् ।
असम्-मूढस् स मर्त्-येषु, सर्वपापैह् प्रमुच्-यते ।। १०-३ ।।

बुद्-धिर्-द्-ज्ञा-नम-सम्मोहहा, क्-क्षमा सत्यन् दमश् शमहा ।
सुखन् दुह्खम् भवोऽभावो, भयम् चाभय-मेव च ।। १०-४ ।।

अहिंव्सा समता तुष्-टिस्,-तपो दानम् यशोऽयशहा ।
भवन्-ति भावा भूतानाम्, मत्-त एव पृथग्-विधाहा ।। १०-५ ।।

महर्षयस् सप्त पूर्वे, चत्-वारो मनवस्-तथा ।
मद्-भावा मानसा जाता, येषाल्ँ लोक इमाह् प्रजाहा ।। १०-६ ।।

एतांव् विभूतिम् योगम् च, मम यो वेत्-ति तत्त्वतहा ।
सोऽविकंपेन योगेन, युज्-यते नात्र संव्शयहा ।। १०-७ ।।

अहम् सर्वस्य-प् प्रभवो, मत्-तस् सर्वम् प्रवर्तते ।

इति मत्-वा भजन्-ते माम्, बुधा भाव-समन्-विताहा ।। १०-८ ।।

मच्-चित्-ता मद्-गत-प्-प्राणा, बोधयन्-तह् परस्परम् ।
कथयन्-तश्-च मान् नित्यन्, तुष्-यन्-ति च रमन्-ति च ।। १०-९ ।।

तेषाम् सतत-युक्तानाम्, भजताम् प्रीतिपूर्वकम् ।
ददामि बुद्-धियोगन् तम्, येन मामुप-यान्-ति ते ।। १०-१० ।।

तेषामेवा-नुकम्पार्थ,-मह-म-द्-ज्ञान-जन् तमहा ।
नाशयाम्या-त्म-भावस्थो, द्-ज्ञानदीपेन भास्-वता ।। १०-११ ।।

अर्जुन उवाच
परम् ब्रह्-म परन् धाम, पवित्रम् परमम् भवान् ।
पुरुषम् शाश्वतन् दिव्य,-मादिदेव-मजंव् विभुम् ।। १०-१२ ।।

आहुस्-त्वा-मृषयस् सर्वे, देवर्षिर्-नारदस्-तथा ।
असितो देवलो व्याससस्, स्वयम् चैव-ब् ब्रवीषि मे ।। १०-१३ ।।

सर्वमेत-दृतम् मन्-ये, यन्-मांव् वदसि केशव ।
न हि ते भगवन्-व्यक्तिंव्, विदुर्-देवा न दानवाहा ।। १०-१४ ।।

स्वयमेवात्-मनात्-मानंव्, वेत्थ-त् त्वम् पुरुषोत्तम ।
भूतभावन भूतेश, देवदेव जगत्-पते ।। १०-१५ ।।

वक्तुमर्हस्-य-शेषेण, दि-व्-व्या ह्-यात्म-विभूतयहा ।
याभिर्-विभूति-भिर्-लोका,-निमांव्स्-त्वंव् व्याप्-य तिष्-ठसि
।। १०-१६ ।।

कथंव् विद्-या-महम् योगिंव्स्,-त्वाम् सदा परिचिन्तयन् ।

केषु केषु च भावेषु, चिन्-त्योऽसि भगवन्-मया ।। १०-१७ ।।

विस्तरेणात्-मनो योगंव्, विभूतिम् च जनार्दन ।
भूयह् कथय तृप्तिर्-हि, शृण्वतो नास्ति मेऽमृतम् ।। १०-१८ ।।

श्रीभगवानुवाच

हन्-त ते कथयिष्-यामि, दि-व्-व्या ह्-यात्म-विभूतयहा ।
प्राधान्यतह् कुरु-श्-श्रेष्ठ, नास्-त्यन्-तो विस्तरस्-य मे ।। १०-१९ ।।

अहमात्मा गुडाकेश, सर्वभूता-शय-स्-स्थितहा ।
अहमादिश्-च मध्यम् च, भूताना-मन्-त एव च ।। १०-२० ।।

आदित्याना-महंव् विष्णुर्,-ज्योतिषाम् रविरंव्शुमान् ।
मरीचिर्-मरुता-मस्मि, नक्षत्राणा-महम् शशी ।। १०-२१ ।।

वेदानाम् सामवेदोऽस्मि, देवाना-मस्मि वासवहा ।
इन्द्रियाणाम् मनश्-चास्मि, भूताना-मस्मि चेतना ।। १०-२२ ।।

रुद्राणाम् शङ्करश्-चास्मि, वित्-तेशो यक्षरक्षसाम् ।
वसूनाम् पावकश्-चास्मि, मेरुश् शिखरिणा-महम् ।। १०-२३ ।।

पुरो-धसाम् च मुख्यम् मान्, विद्-धि पार्थ बृहस्पतिम् ।
सेना-नीना-महम् स्कन्दस्, सरसा-मस्मि सागरहा ।। १०-२४ ।।

महर्षी-णाम् भृगु-रहङ्, गिरामस्-म्येक-मक्षरम् ।
यज्ञानाम् जपयज्ञोऽस्-मि-स्, स्थावरा-णाम् हिमालयहा ।। १०-२५ ।।

अश्वत्थस् सर्ववृक्षाणान्, देवर्षी-णाम् च नारदहा ।
गन्धर्वा-णाम् चित्ररथस्, सिद्-धानाङ् कपिलो मुनिहि ।। १०-२६ ।।

उच्चैश्-श्रव-समश्-वानांव्, विद्-धि माम-मृतोद्-भवम् ।
ऐरावतङ् गजेन्द्रा-णान्, नराणाम् च नराधिपम् ।। १०-२७ ।।

आयुधाना-महंव् वज्रन्, धेनूना-मस्मि कामधुक् ।
प्रजनश्-चास्मि कन्दर्पस्, सर्पाणा-मस्मि वासुकिहि ।। १०-२८ ।।

अनन्तश्-चास्मि नागानांव्, वरुणो यादसा-महम् ।
पितृणा-मर्यमा चास्मि, यमस् संयमता-महम् ।। १०-२९ ।।
प्रह्-लादश्-चास्मि दैत्यानाङ्, कालह् कलयता-महम् ।
मृगाणाम् च मृगेन्द्रोऽहंव्, वैनतेयश्-च पक्षिणाम् ।। १०-३० ।।

पवनह् पवता-मस्मि, रामश् शस्त्र-भृता-महम् ।
झषाणाम् मकरश्-चास्मि-स्, स्-रोत-सामस्मि जाह्-नवी ।। १०-३१ ।।

सर्गाणा-मादिरन्-तश्-च, मध्यम् चैवाह-मर्जुन ।
अध्यात्मविद्-या विद्-यानांव्, वादह् प्रवदता-महम् ।। १०-३२ ।।

अक्षराणा-मकारोऽस्मि-द्, द्-वन्द्-वस् सामासिकस्-य च ।
अहमेवाक्षयह् कालो, धाताहंव् विश्वतोमुखहा ।। १०-३३ ।।

मृत्युस् सर्व-हरश्-चाह,-मुद्-भवश्-च भविष्यताम् ।
कीर्तिश् श्रीर्-वाक्-च नारीणाम्, स्मृतिर्-मेधा धृतिहि क्षमा ।। १०-३४ ।।

बृहत्-साम तथा साम्-नाङ्, गायत्री छन्दसा-महम् ।
मासानाम् मार्गशीर्षोऽह,-मृतूनाङ् कुसुमाकरहा ।। १०-३५ ।।

द्-यूतम् छलय-ता-मस्मि, तेजस्-तेजस्विना-महम् ।

जयोऽस्मि-व् व्यवसायोऽस्मि, सत्त्वम् सत्त्व-वता-महम् ।। १०-३६ ।।

वृष्णीनांव् वासुदेवोऽस्मि, पाण्डवा-नान् धनञ्जयहा ।
मुनीना-मप्-यहंव् व्यासह्, कवीना-मुशना कविहि ।। १०-३७ ।।

दण्डो दमय-ता-मस्मि, नीति-रस्मि जिगी-षताम् ।
मौनम् चैवास्मि गुह्-यानाम्, -द्-ज्ञानम् -द्-ज्ञानवता-महम् ।। १०-३८ ।।

यच्चापि सर्वभूता-नाम्, बीजन् तदह-मर्जुन ।
न तदस्-ति विना यत्-स्यान्,-मया भूतम् चराचरम् ।। १०-३९ ।।

नान्तोऽस्ति मम दिव्यानांव्, विभूती-नाम् परन्-तप ।
एष तूद्-देशतह् प्रोक्तो, विभूतेर्-विस्तरो मया ।। १०-४० ।।

यद्-यद्-विभूति-मत्-सत्त्वम्, श्री-मदूर्-जित-मेव वा ।
तत्त-देवा-वगच्छ-त् त्वम्, मम तेजोंऽश-सम्भवम् ।। १०-४१ ।।

अथवा बहुनैतेन, किम् द्-ज्ञातेन तवार्जुन ।
विष्टभ्याह-मिदङ् कृत्स्-न,-मेकांव्-शेन-स् स्थितो जगत् ।। १०-४२ ।।

ॐ तत्-सदिति
श्रीमद्-भगवद्-गीतासु उपनिषत्-सु ब्रह्-मविद्-यायाम् योगशास्त्रे
श्रीकृष्णार्जुनसंव्वादे विभूतियोगो नाम दशमोऽध्यायहा ।। १० ।।